

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

Investice a zaměstnanost v Evropské unii

Sára Stöckbauerová

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce je dělena na teoretická východiska a vlastní práci, která se dále člení na deskriptivní a analytickou část. Teoretická východiska vychází především z knižních publikací a webových stránek. Cílem je určit, do jaké míry a jakým způsobem ovlivňují přímé zahraniční investice trh práce ve vybraných zemích Evropské unie, a dále je cílem tento vliv v jednotlivých státech porovnat, vyhodnotit a vytvořit doporučení pro Českou republiku, jak je možné zlepšit situaci na trhu práce pomocí přímých zahraničních investic a jiných zkoumaných proměnných. Tato problematika byla řešena v analytické části vlastní práce, kde byly vytvořeny dva jednorovnicové ekonometrické modely, pomocí kterých bylo zjišťováno, zda přímé zahraniční investice a průměrná hrubá měsíční mzda ovlivňují počet zaměstnaných v České republice a v Rakousku. Dílčím cílem je analyzovat vývoj přímých zahraničních investic v České republice, a to z mnoha různých pohledů a rovněž analyzovat vývoj vybraných ukazatelů z oblasti trhu práce. Cílem je také zhodnotit současný stav České republiky ve vybraných oblastech přímých zahraničních investic a trhu práce. Tím se zabývá deskriptivní část vlastní práce. Jednoduchým shrnutím plynoucím z výsledků práce je, že by přímé zahraniční investice neměly být vyžadovány s cílem zvýšit zaměstnanost.

Klíčová slova

Evropská unie, nezaměstnanost, politika zaměstnanosti, přímé zahraniční investice, trh práce, zaměstnanost, investiční pobídky.

Metodika

Teoretická část práce je členěna na 5 hlavních částí, přičemž první z nich se zabývá rozdílným pojetím investic, a to dle makroekonomického a podnikového pojetí, a rovněž zahraničními investicemi obecně. Druhá kapitola je zaměřena na přímé zahraniční investice, třetí kapitola na trh práce, čtvrtá kapitola se zabývá politikou zaměstnanosti, a poslední část teoretických východisek je zaměřena na nezaměstnanost. Teoretická východiska byla zpracována dle informací získaných především prostudováním knižních publikací a webových stránek. Pro vypracování teoretických východisek byly použity popisné metody. Deskriptivní část vlastní práce byla vytvořena pomocí sekundárních dat, jež byla získána z dostupných zdrojů. Byl zkoumán vývoj i současný stav přímých zahraničních investic a vybraných ukazatelů z oblasti trhu práce v České republice a Evropské unie. Data byla analyzována a interpretována především pomocí tabulek a grafů, a to prostřednictvím programu Microsoft Excel a Microsoft Word. V analytické části práce byl vytvořen jednorovnicový

ekonometrický model pro Českou republiku a pro Rakousko. Oba modely byly prolínány a ihned komparovány. Byla použita data z let 1997 – 2015. Rok 2015, a v některých případech i rok 2014, byl dopočítán pomocí funkce Lintrend v MS Excel. Pro vytvoření modelů byl využit SW Gretl a MS Excel. Nejprve byl formulován ekonomický a ekonometrický model, byla provedena deklarace proměnných, a byla zjišťována přítomnost multikolinearity pomocí korelační matice v programu Microsoft Excel, přičemž v případě nalezení multikolinearity, muselo dojít k jejímu odstranění úpravou dat pomocí postupných diferencí, což nastalo u Rakouska. Poté byl proveden odhad modelu pomocí běžné metody nejmenších čtverců v SW Gretl. Vzhledem k tomu, že jednorovnicový model musí být verifikován, byla v dalším kroku provedena ekonomická verifikace modelu, poté i statistická verifikace modelu, a to shoda modelu s daty pomocí koeficientu vícenásobné determinace, jehož hodnota byla rovněž zjištěna pomocí SW Gretl, a dále v rámci statistické verifikace byla posuzována statistická významnost parametrů modelu pomocí t-testu. Další verifikací byla verifikace ekonometrická, kde byla testována autokorelace reziduí pomocí Durbin-Watsonova testu, dále byla testována normalita reziduí, kdy byl pomocí SW Gretl vytvořen graf normality reziduí a rovněž byl udělán Whiteův test heteroskedasticity. Poté byly vypočteny elasticity pro jednotlivé modely a byla provedena aplikace modelu.

Závěr

Přímé zahraniční investice jsou v dnešním globalizovaném světě velmi oblíbené, rovněž tak v České republice. V České republice má na starost sledování přímých zahraničních investic Česká národní banka. Ta uvádí údaje o přímých zahraničních investicích od roku 1993, přičemž až od roku 1998 se přímé zahraniční investice začaly pozorovat dle rozdělení na základní kapitál, reinvestovaný zisk a ostatní kapitál.

Dle teoretických východisek bylo zjištěno, že zahraniční investice vyvolávají mnoho odlišných názorů, někteří jsou jejími zastánci a jiní naopak odpůrci. Pro tuto práci bylo stěžejní, jak působí přímé zahraniční investice na trh práce, respektive na zaměstnanost. V analytické části byly vytvořeny dva jednorovnicové ekonometrické modely, dle kterých bylo zjištěno, že v České republice nemá příliv zahraničních investic přímý vliv na počet zaměstnaných, avšak průměrná hrubá měsíční mzda jej ovlivňuje. Model dokonce vykázal, že když dojde ke zvýšení přílivu PZI, počet zaměstnaných mírně poklesne. Samozřejmě na počet zaměstnaných působí mnoho jiných faktorů, ale v tomto případě byl zkoumán pouze vliv přílivu přímých zahraničních investic a vliv průměrné hrubé měsíční mzdy. Oproti tomu model vytvořený na Rakousko vykázal odlišný stav, kdy bylo zjištěno, že v Rakousku má

příliv přímých zahraničních investic vliv na počet zaměstnaných, naopak průměrná hrubá měsíční mzda na něj vliv nemá. Tím byl zjištěn zásadní rozdíl mezi Českou republikou a Rakouskem. Bylo zjištěno, že pokud v České republice průměrná hrubá měsíční mzda vzroste o 1%, poté se počet zaměstnaných zvýší o 0,04812647 %, ceteris paribus. Pro Rakousko bylo zase zjištěno, že pokud příliv přímým zahraničních investic vzroste o 1%, poté počet zaměstnaných vzroste o 0,02798213 %, ceteris paribus. Je možné se domnívat, že v České republice má průměrná hrubá měsíční mzda na počet zaměstnaných vliv, jelikož při vyšší mzdě se lidem vyplatí pracovat místo pobírání podpor v nezaměstnanosti, na druhou stranu v Rakousku může být situace odlišná, a lidé nebudou v rozhodování o tom, zda být zaměstnaný či ne ovlivněny výší mzdy, jelikož je pravděpodobné, že podpory v nezaměstnanosti v Rakousku jsou atraktivní, a tudíž lidé nejsou motivováni k práci tolik jako v České republice. Aby došlo ke zvýšení počtu zaměstnaných v České republice na 5 mil. osob, musel by se změnit příjem o 7,68712 tis. Kč, tedy vzrůst z 26,467 tis. Kč na 34,15412 tis. Kč. Dále aby došlo ke zvýšení počtu zaměstnaných v Rakousku na 4,155 mil. osob, musel by se změnit příliv přímých zahraničních investic o 21,564 mld. Eur, tedy na 32,0517 mld. Eur, což je opravdu obrovská změna. I u České republiky by muselo dojít k velkému navýšení průměrné hrubé měsíční mzdy, aby došlo ke zvýšení počtu zaměstnaných na 5 mil. osob.

V této diplomové práci bylo tedy zjištěno, že pokud se bude zvyšovat příliv přímých zahraničních investic, neznamená to, že v České republice dojde ke zvýšení počtu zaměstnaných. Díky tomu může být vyvrácen názor, jež říká, že díky přímým zahraničním investicím dochází ke snižování nezaměstnanosti. Je zjevné, že díky přímým zahraničním investicím vznikají nová pracovní místa, ovšem neznamená to, že díky tomu bude větší počet zaměstnaných a tím pádem vyšší míra zaměstnanosti. Důvodem je, že nová pracovní místa vzniknou, ovšem nejsou obsazena lidmi, kteří jsou nezaměstnaní, ale dochází k přechodu již pracujících lidí na nově vzniklá místa. Na druhou stranu má jejich příliv smysl v jiných oblastech, například jsou díky nim dováženy nové moderní technologie, díky čemuž dochází ke vzniku více kvalifikovaných míst. Na základě toho mohou získat uplatnění na trhu práce absolventi vysokých škol a pracovat v rámci své kvalifikace, na druhou stranu kvůli dovozu moderních technologií dochází k tomu, že mnoho lidí přichází o své pracovní místo. Pokud se shrnou výše uvedené poznatky, je možné konstatovat, že nemá smysl podporovat a vyžadovat příliv přímých zahraničních investic na území České republiky z důvodu zvyšování zaměstnanosti, ale spíše kvůli jiným důvodům, například kvůli dovozu moderních technologií.

Vybrané použité zdroje

Knižní publikace

ČECHURA, Lukáš. Cvičení z ekonometrie. 3. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2013. 90 s. ISBN 978-80-213-2405-3.

DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. Řízení lidských zdrojů. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-347-9.

HOLMAN, Robert. Základy ekonomie: pro studenty vyšších odborných škol a neekonomických fakult VŠ. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 372 s. ISBN 978-80-7179-890-3.

JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4386-8.

KALÍNSKÁ, Emilie a kol. Mezinárodní obchod v 21. století. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3396-8.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena, NĚMEC, Otakar. Lidské zdroje na trhu práce: Vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7.

MAITAH, Mansoor. Unemployment and foreign direct investments in the Czech Republic. 1. vyd. Praha: Central Bohemia University, 2014. ISBN 978-80-905536-7-5.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kol. Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN 978-80-247-4694-4.

URBAN, Jan. Teorie národního hospodářství. 4. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 474 s. ISBN 978-80-7478-724-9.

WOKOUN, René, TVRDOŇ, Josef. Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2010. 203 s. ISBN 978-80-245-1736-0.

ŽÍDEK, Libor. Transformace české ekonomiky: 1989-2004. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 304 s. ISBN 80-7179-922-x.

Zákonná úprava, normy a interní akty řízení

Předpis č. 72/2000 Sb., Zákon o investičních pobídkách a o změně některých zákonů (zákon o investičních pobídkách). Dostupné on-line na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-72>

Předpis č. 219/1995 Sb., Devizový zákon. Dostupné on-line na: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-219#cast1>

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Dostupné on-line na: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zamestnanost/cast5.aspx>